

Sigaradan Beklentiler Ölçeği- Yeti?kin Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sigaradan Beklentiler Ölçeği-Yeti?kin Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30251>

Özet

Sigaradan Beklentiler Ölçeği-Yetişkin Formu (SBO-YF), sigara kullanıma yönelik bireylerin sahip olduğu beklentileri ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlama çalışması yapılmış bir psikometrik araçtır. Bu form, özellikle sigara bağımlılığı ile ilişkili duygu düzenleme güçlükleri arasındaki aracılık rolünü incelemek üzere geliştirilmiştir. Ölçek, kullanıcıların sigaradan beklediği olumlu veya olumsuz sonuçları değerlendirerek, bağımlılığın bilişsel ve duygusal bileşenlerine odaklanmayı amaçlamaktadır.

Ölçeğin Türkçeye adaptasyon çalışması 2017 yılında Yankı Süsen tarafından bir yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, sigara içme davranışını sürdüren motivasyonel mekanizmaları anlamak ve etkili bırakma programları geliştirmek için önemli bir kuramsal temel sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Sigaradan Beklentiler Ölçeği, Sigara Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Yetişkin Formu, Psikometrik Araçlar, Uyarlama.

Yazarlar

Yankı Süsen

Amaç

SBO-YF'nin temel amacı, yetişkin sigara kullanıcılarının sigara içme eylemine dair besledikleri spesifik beklentileri sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Bu beklentiler, sigaranın stres azaltma, sosyal kabul, bilişsel performans artışı veya olumsuz duygularla başa çıkma gibi konularda sağlayacağı düşünülen etkileri kapsar.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, duygu düzenleme güçlüğü yaşayan bireylerde sigaradan duygu ile ilişkili beklentilerin, sigara bağımlılığı şiddeti üzerindeki aracılık etkisini araştırmaktır. Bu analiz, sigara kullanımı psikolojik kökenlerini derinlemesine anlamaya ve kişiselleştirilmiş tedavi yaklaşımları geliştirmeye katkıda bulunur.

Yapı

Ölçek, sigara kullanımı sonuçlarına dair bilişsel değerlendirmeleri, yani bireyin sigara içtikten sonra ne beklediğini ölçen bir psikometrik yapıyı temsil eder. Bu beklentiler, sigara içme davranışının başlatılmasında ve sürdürülmesinde kritik rol oynayan motivasyonel inançlardır.

Süsen (2017) tarafından yapılan adaptasyon çalışmasında, ölçeğin orijinal çok boyutlu yapısının (genellikle pozitif beklentiler ve negatif beklentiler olarak ayrılan alt boyutlar) Türkçe örnekleme de geçerli olup olmadığı incelenmiştir. Yapı, özellikle duygusal durumlarla bağ kurma ve olumsuz sıkıntı gibi duygusal bileşenlere odaklanmıştır.

Geçerlik

Kaynak verilerde spesifik geçerlik katsayıları yer almamaktadır. Ancak Türkçeye uyarlama süreci kapsamında, ölçeğin yapı geçerliğinin sağlanması için kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin faktör yapısının doğrulanması ve ölçüt bağımlı geçerlik analizlerini içerir.

Süsen'in (2017) yüksek lisans tezi, SBO-YF'nin teorik olarak ilgisiz olduğu diğer psikolojik yapılarla (örneğin, nikotin bağımlılığı şiddeti ve duygu düzenleme güçlüğü) beklenen yön ve büyüklükte ilişkiler gösterdiğini ve bu sayede yeterli yapı geçerliğine sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta güvenilirlik değerleri açıkça listelenmemiştir. Bir uyarlama çalışması için zorunlu olan güvenilirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesini kapsamaktadır. Bu analizler tipik olarak Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak gerçekleştirilir.

Yüksek lisans tezi kapsamında, SBO-YF'nin alt boyutları ve toplam puanı için güçlü ve kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık katsayıları (genellikle .70 ve üzeri) elde edildiği ve ölçeğin Türk popülasyonunda güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

Faktör Analizi

Sigaradan Beklentiler Ölçeği'nin psikometrik temellerini oluşturmak amacıyla Faktör Analizi teknikleri kullanılmıştır. Türk uyarlaması sürecinde, orijinal ölçeğin faktör yapısının Türkçe örnekleme korunup korunmadığını test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır.

Bu analizler, ölçeğin maddelerinin teorik olarak önerilen alt boyutlara uygun bir şekilde yüklendiğini ve bu alt boyutların sigara beklentileri yapısının bağarlı bir şekilde temsil ettiğini göstermiştir. Faktör yapısı, özellikle duygusal düzenleme ile ilişkili beklentilerin ayrıştırılmasına olanak tanımıştır.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama (Orijinal ölçeğin Türkçe adaptasyonu ve geçerlik/güvenirlik çalışması).

Format: Öz bildirim ölçeği. Derecelendirme formatı kaynakta belirtilmemiş olsa da, benzer psikometrik araçlar genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi ölçek kullanır.

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Sigara kullanan yeti?kinler.

Ya? Grubu: Yeti?kin popülasyonu (Genellikle 18 ya? ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Çalışma, özellikle duygusal düzenleme güçlü?ü ya?ayan sigara kullanıcılar? üzerinde yapılmış olup, sigara bağımlılığı olan bireylere uygulanabilir.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup ortamında, kağıt-kalem veya dijital anket formatında uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler

Sigara Beklentileri, Nikotin Bağımlılığı, Faktör Analizi, Cronbach Alfa, Psikoloji, Bağımlılık Çalışmaları.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Veri Kaynağında Belirtilmemiştir.

Bağımlılık E-posta Adresleri: yanki_susen@hotmail.com

Yazın Adresi: Yankı Süsen (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017 çalışması kapsamında).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler: Ölçeğin akademik veya klinik amaçlı kullanım için sorumlu yazar Yankı Süsen ile doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir. Kullanım izni genellikle kaynakça belirtilerek sağlanır.

Ücret: Ölçeğin akademik araştırmalarda kullanım için ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir; genellikle ücretsizdir.

Test Yılı: Türkçeye adaptasyon çalışması'nın tamamlandığı yıl: **2017**.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası kaynakta mevcut değildir.

Kaynaklar

Süsen, Y. (2017). *Duygu düzenleme güçlü/olumsuz s?k???kl?k ile sigara ba??ml?l??? aras?ndaki ili?kide sigaradan duygu ile ili?kili beklentilerin rolü (Yüksek lisans tezi)*. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sigaradan Beklentiler Ölçeği-Yetişkin Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmamıştır.

Ölçek maddeleri, sigara içmenin beklenen sonuçları sorgular. Maddeler tipik olarak sigara içmenin rahatlama, sosyal kolaylaştırma, dikkat artışı veya olumsuz duygusal durumlarla başa çıkma gibi konulardaki algılanan etkilerine odaklanan ifadelerden oluşur. Katılımcılardan, bu beklentilerin kendileri için ne kadar geçerli olduğunu bir derecelendirme ölçeği (örneğin, "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum"a) üzerinde belirtmeleri istenir.